

Piekrastes biotopu aizsardzības plānošana: esošās situācijas izvērtējums un prioritārie uzdevumi

SEMINĀRS “JŪRAS UN PIEKRĀSTES PLĀNOŠANAS AKTUALITĀTES”

2014.gada 28.marts, Saulkrasti

Brigita Laime, brigita.laime@lu.lv

Eiropas Komisijas LIFE+ programmas projekts "Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma"

2012. gada decembris - 2017. gada februāris

Galvenie mērķi

- izveidot katrai Natura 2000 teritorijai aizsardzības programmu
- sagatavot vadlīnijas biotopu, tai skaitā kāpu, apsaimniekošanai un aizsardzībai

Pamats turpmākām
rīcībām, **integrētiem
projektiem**
dabas aizsardzībā un
teritoriju attīstībā

<http://nat-programme.daba.gov.lv/public/>

Jūras krasts ir piesātināts
ar retiem, aizsargājamiem
biotopiem

*42 Eiropā aizsargājami
biotopi*

Piekrastes projekta dati (2003-2006), <http://piekraste.daba.lv/>

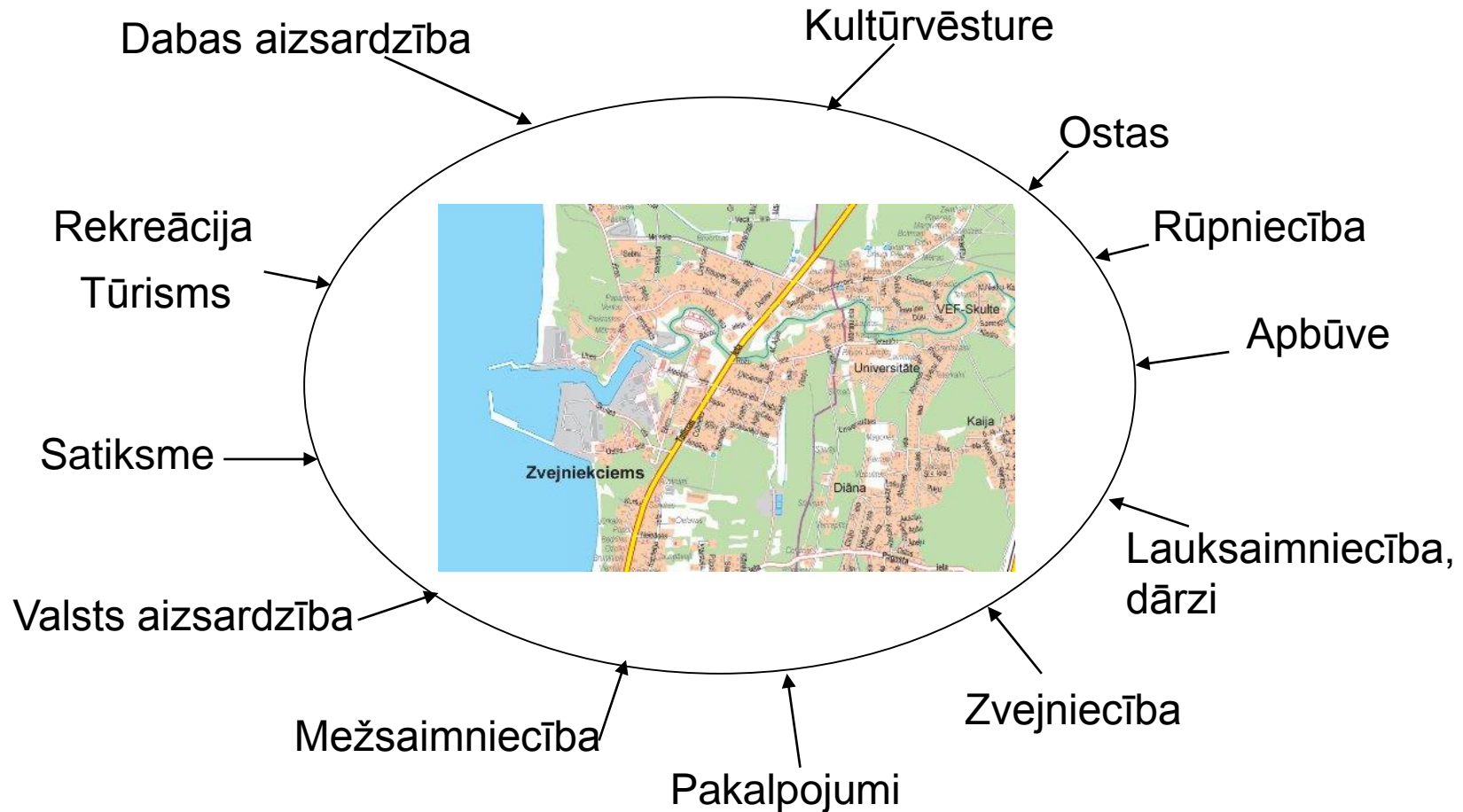
Latvijas piekraste
reprezentē Baltijas
jūras austrumu
piekrastes ekosistēmas
un sugas un ir nozīmīgs
sugu izplatīšanās
koridors

- Pienākums un izaicinājums:

Kā aizsargāt? Kā saglabāt?

Aizsardzība un apsaimniekošana saistīta ar piekrastes daudzfunkcionālo raksturu

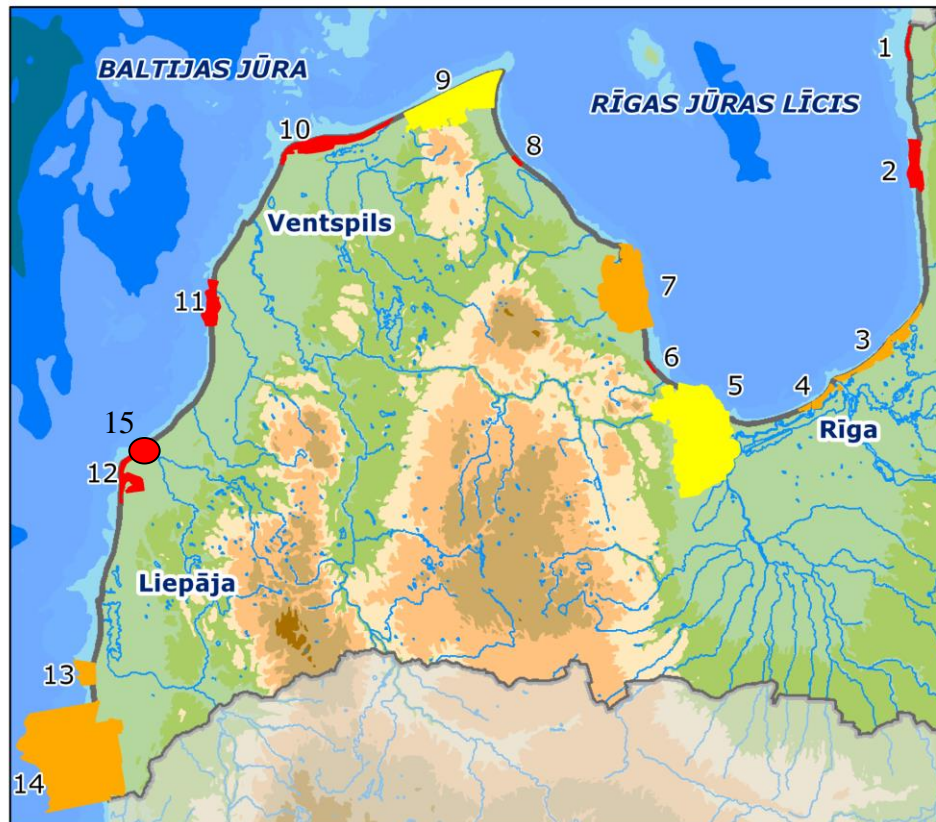

Interese un vajadzības izmantot arvien pieaug

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, to dabas aizsardzības plāni, noteikumi

1970-tie līdz 1990-tie gadi, 2004. gads

Natura 2000 vietas piekrastē

1. Randu pļavu DL
2. Vidzemes akmeņainās jūrmalas DL
3. Piejūras DP
4. Ragakāpas DP
5. Ķemeru NP
6. Pļieņciema DL
7. Engures ezera DP
8. Ģipkas DP
9. Slīteres NP
10. Ovīšu DL
11. Užavas DL
12. Ziemupes DL
13. Bernātu DP
14. Papes DP
15. Pāvilstas DL

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas piekrastē

- apmēram 40% no krasta kopgaruma
- “atvērtas”
- noslogotas
- ietekmētas

*grūti aizsargāt,
saglabāt dabisko
procesu norisi!*

*šķietami
daudz?*

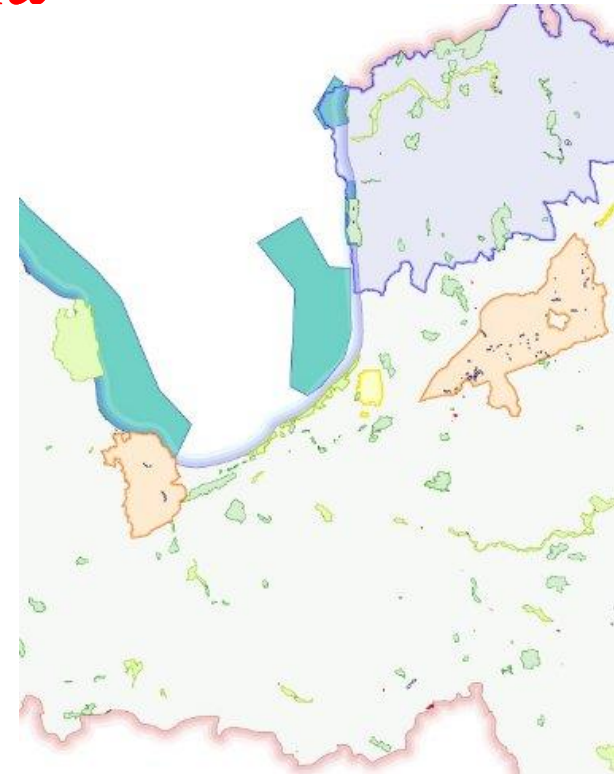
*Tūrisma infrastruktūra pārsvarā koncentrējas
tieši NATURA 2000 vietās*

Plānojot biotopu aizsardzību, svarīgi saprast:

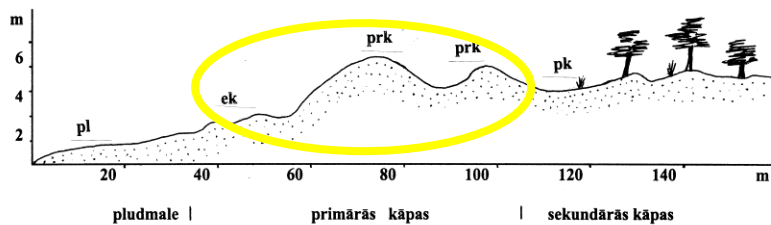
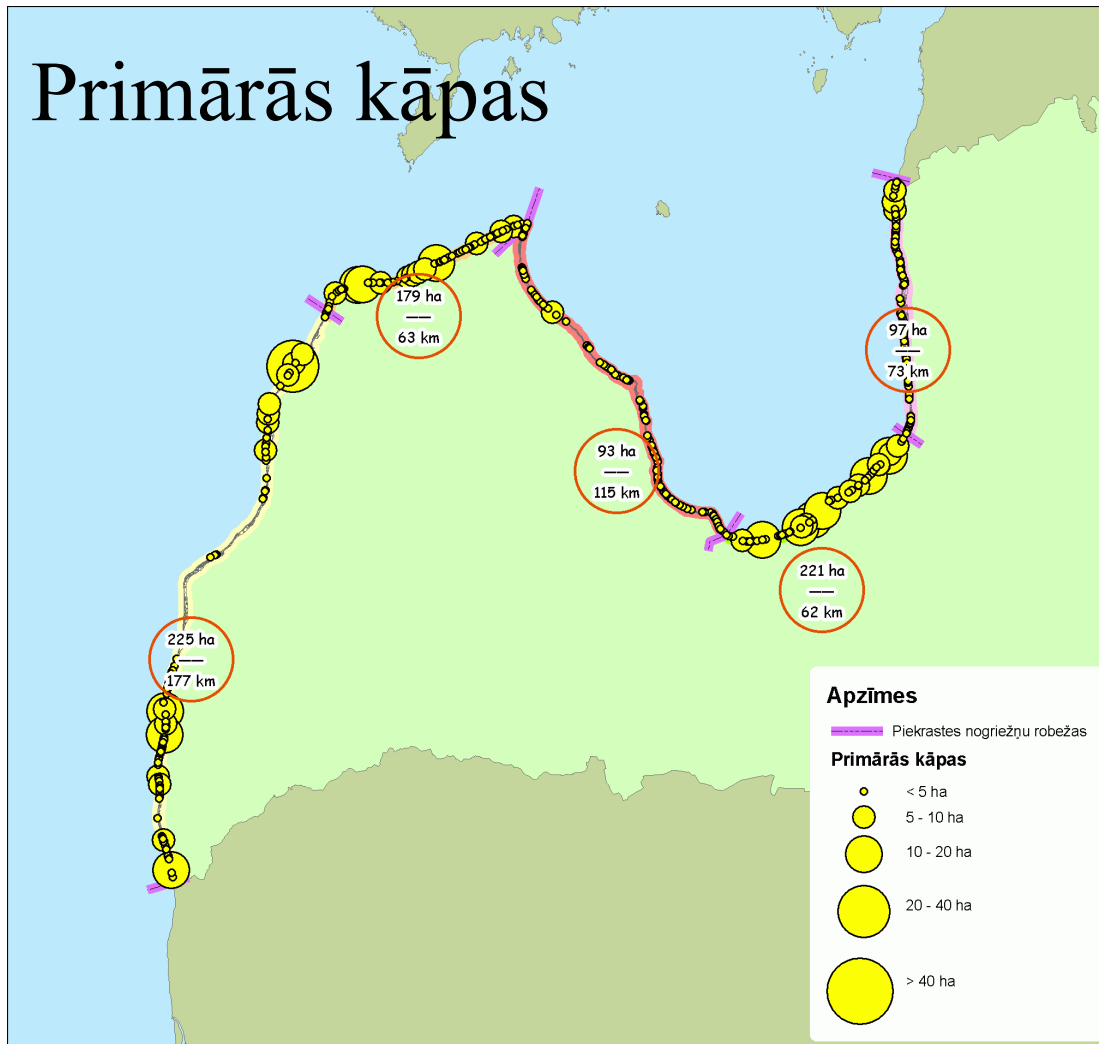
- piekrastes vēsturisko attīstību
- situāciju šodien
- noslogojumu “rīt, parīt un aizparīt”

Prioritārās rīcības 2014. -2020. g.

- **Priekškāpu apsaimniekošana**
- **Lagūnu un piejūras zālāju atjaunošana un apsaimniekošana**
- Pelēko kāpu apsaimniekošana
- Atklāto kāpu biotopu atjaunošana
- Invazīvo augu sugu apkarošana un apsaimniekošana

Primārās kāpas

Biotopu platības pēc Piekastes projekta datiem, 2005

Primārās kāpas

Primārās kāpas

smilšu deficīts

Rīgas līča dienvidu un Vidzemes piekraste

Aktuāli: prognozēt, kā pieaugs antropogēnā slodze, tās ietekme uz kāpu biotopiem

Problēma: invazīvās augu sugas

**Strauji samazina
ekosistēmu
pakalpojumu kvalitāti**

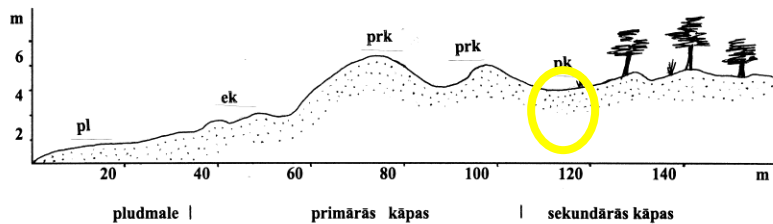
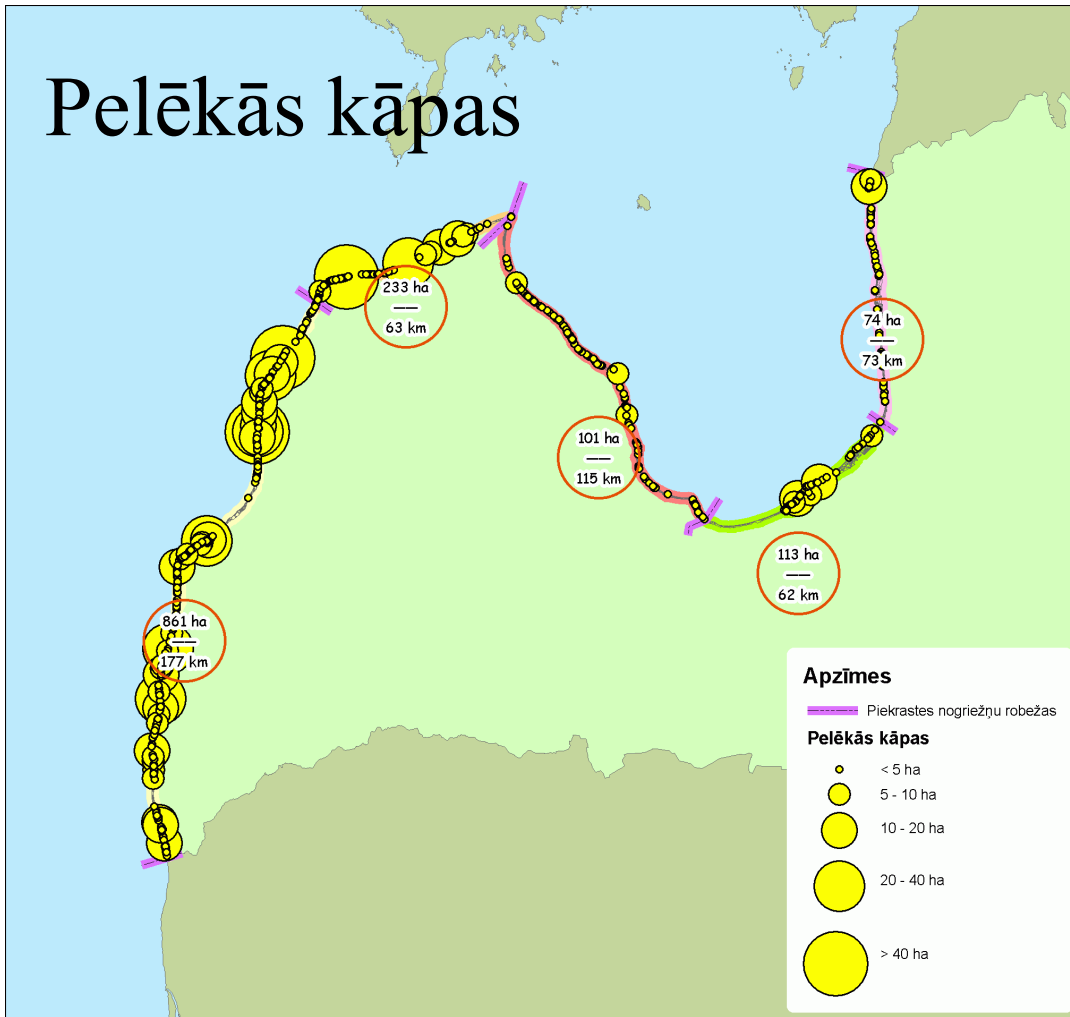
Krokainās rozes un Tatārijas salāta izplatība Buļļu salā

Svešās sugas jūras krastā Jūrmalā (200 gadu vecs priežu mežs)

Pelēkās kāpas

Biotoņu platības pēc Piekrastes projekta datiem, 2005

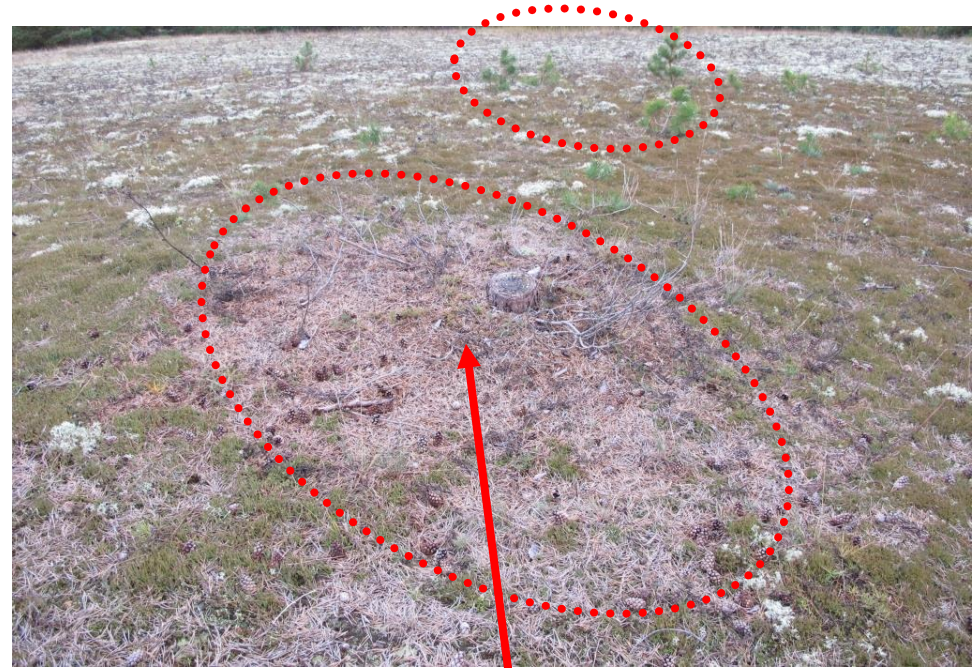
Ekspansīvās- vietējās agresīvās sugas

smilts grīslis

Nelabvēlīgi ietekmē nobiras, kūla /viena no aktuālākām problēmām/

- Apsaimniekojot, skujuas jānovāc
- Jāizravē jaunās priedes

Ietekme ne tikai zem kokiem, bet arī blakus
Pelēko kāpu augi iznīkst

Ainavu grezno, bet biotopam kaitē /lapu koki – viens no nelabvēlīgākiem faktoriem/

lapu koki strauji aug,
daudz nobiru

- baro augsni
- veicina eitrofo sugu izplešanos un valdīšanu

Traucējums nepieciešams, taču biotopus
neaizsargās ar intensīvu izbraukāšanu, izmīdīšanu

Pelēko kāpu biotopu aizsardzība un to apsaimniekošanas plānošana
atkarīga no turpmākā antropogēnās slodzes veida un intensitātes

Ceļu un lauču saglabāšana

Labvēlīgs princips – nebraukt visu laiku pa vienu ceļu, bet ļaut tam nedaudz apaugt un tad atkal braukt

Priedes “retināt” savlaicīgi, saglabājot vai veidojot pietiekoši lielus klajumus, saglabājot vecās priedes, kopjot ainavu

Atklāto kāpu aizaugšana – ekspansīvās sūnas, priedes, lapu koki

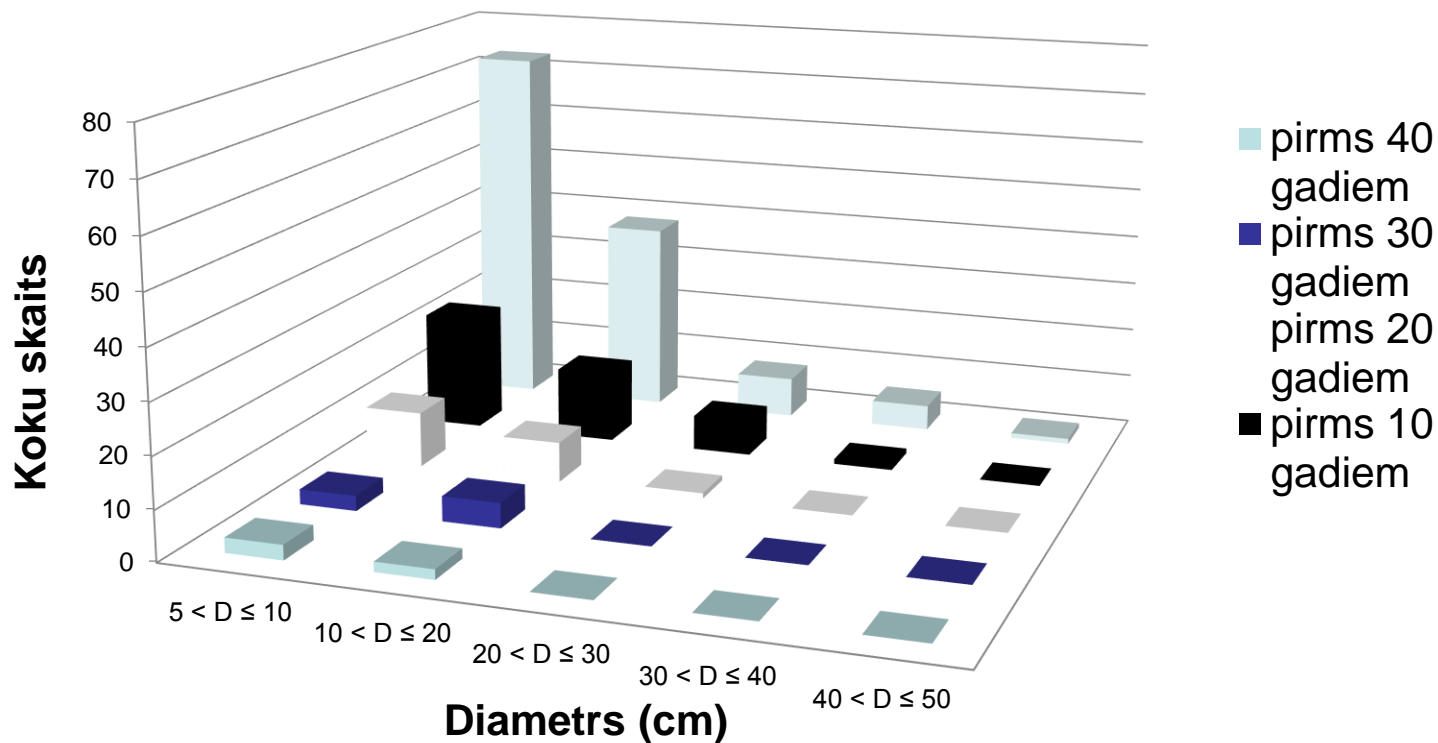

- humusa pieaugums
- sūnu slānis no dažiem līdz 20 cm
- mitrums
- traucēta sēklu dīģšana

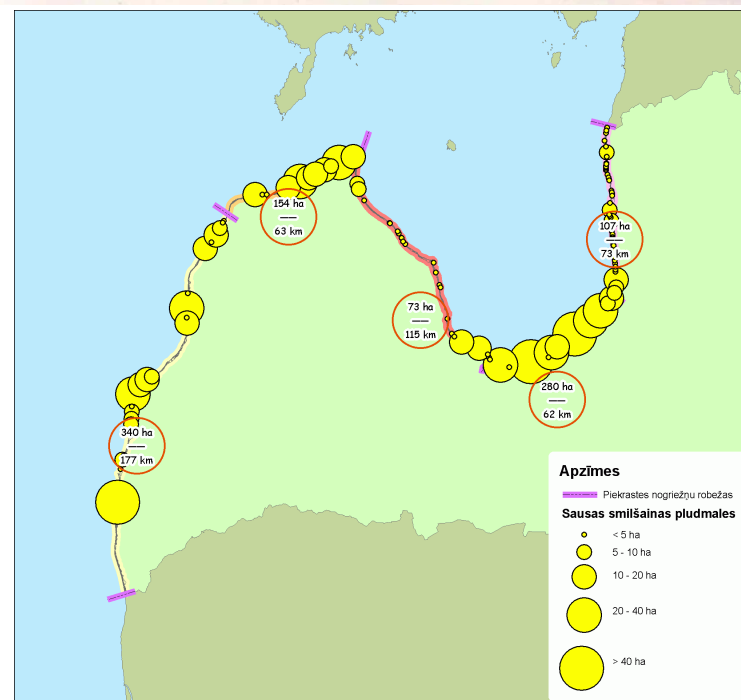
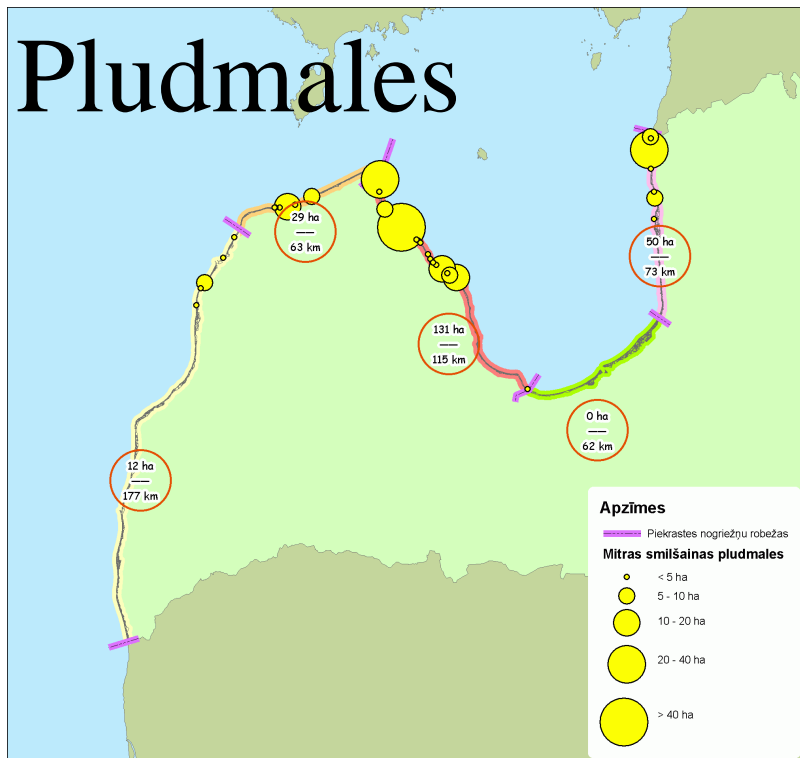

Kokaudzes attīstība pelēko kāpu biotopos Užavas dabas liegumā (līdzīgi Piejūras dabas parkā u.c.)

Koku diametru dinamika

Pludmales

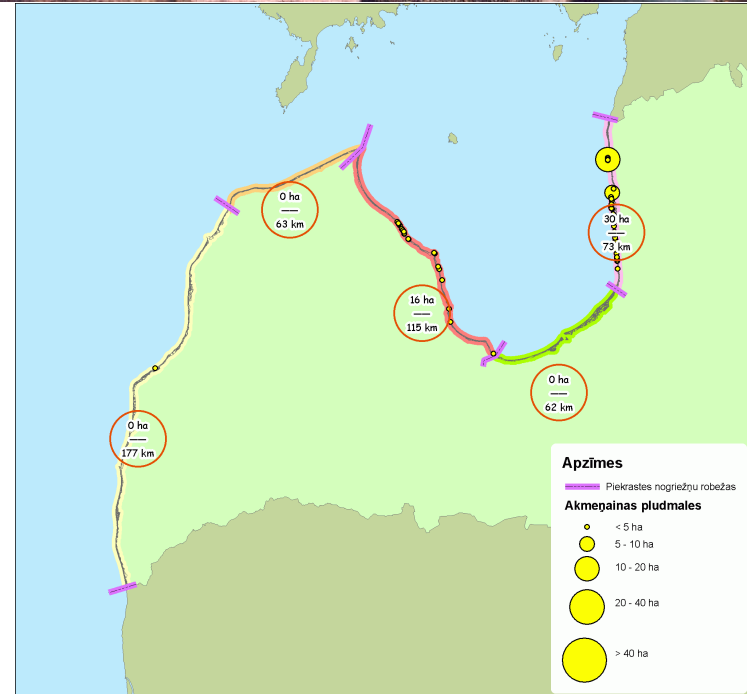
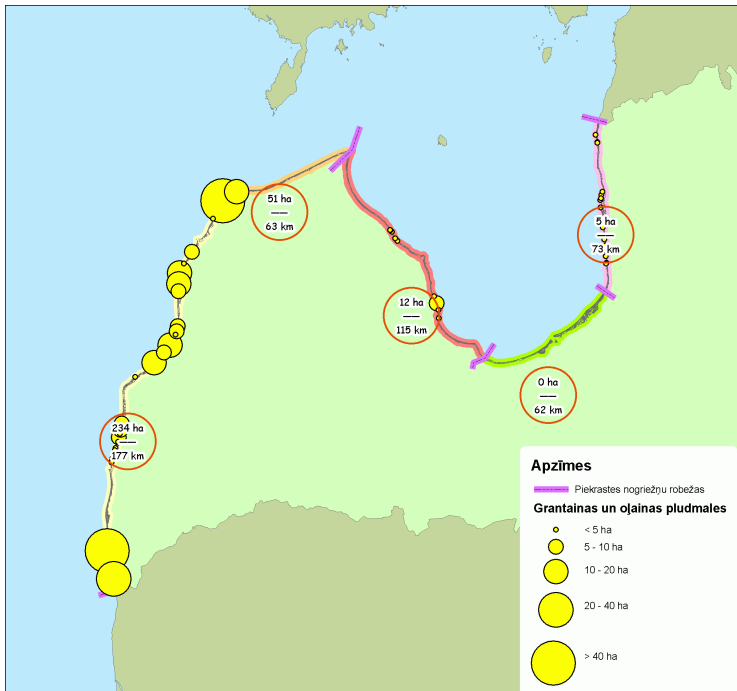
Piekrastes projekta dati, <http://piekraste.daba.lv/>

Pludmaļu apsaimniekošana

Saglabāt mazskartus jūras krasta posmus, atturēties no antropogēnās slodzes palielināšanas (neierīkot publiskas pludmales, atpūtas vietas, bet novirzīt atpūtniekus citviet)

Biotopu platības pēc Piekrastes projekta datiem, 2005

Problēma - dabisko pludmaļu saglabāšana (procesi, sugas, biotopi)

Neko nedarīt?

**Apsaimniekošanā un aizsardzībā
būtiska nozīme ir teritorijas plānošanai
dažādos līmeņos un šo plānojumu
realizēšanai**

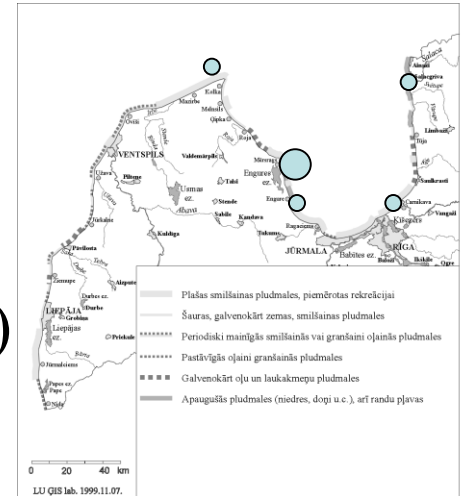
Augājs uz sanesumu joslām, nozīme

Viengadīgas augu sabiedrības (retas augu sugas, sabiedrības)

Šņibīšu un citu putnu barošanās vietas

Kukaiņu dzīvesvietas (paslēptuves liela vēja laikā!)

Pretruna: “Zilo karogu pludmales” !- “tīras” pludmales

Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumiem Lapmežciemā un Šķīsterragā

Aktualitāte Jūrmalā un citur

Piejūras zālāju un lagūnu aizsardzība

**Prioritātes Eiropas
Savienībā un Latvijā**

Jāņa Vītiņa, Egona Bērziņa foto

Niedrāju izplešanās – apdraudējums lagūnām

Dedzināšana,
ganīšana vai
pļaušana?

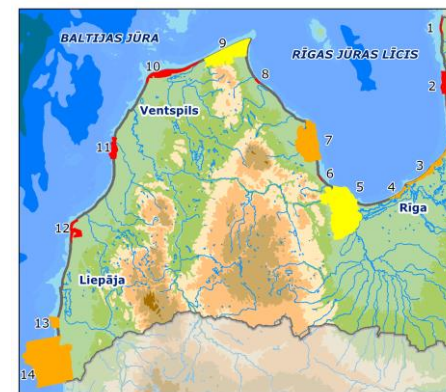
Aploku problēma

Zemes īpašnieki, to kaimiņi

Piekrasti jāvērtē kā vienotu, jutīgu un mainīgu ekosistēmu kompleksu

Piekrastes aizsardzības un
izmantošanas
priekšnoteikums -
teritorijas plānošana
dažādos līmeņos

Biotopu aizsardzības plānošanā jāņem vērā

- Biotopa intereses
 - izplatība
 - platība
 - jūtīgums
 - izcelsme
 - dabiskums
- Citu pušu vajadzības

Brigita Laime, brigita.laime@lu.lv

Par biotopu apsaimniekošanu turpmāk aicinām diskutēt arī projekta "Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma" ietvaros

<http://nat-programme.daba.gov.lv/public/>